Grensoverschrijdende oplossingen voor bodemverontreiniging in de Kempen

Vlaanderen en Nederland werken samen

Bij het formuleren van saneringsdoelstellingen is in Vlaanderen van meet af aan uitgegaan van het verminderen van risico's en het tegengaan van verspreiding. Sinds het beleid in Nederland vernieuwd is, sluiten de benaderingen beter aan. Dat vormt een solide basis voor een gezamenlijke aanpak van de zinkertsgerelateerde bodemverontreiniging in de Kempen.

Victor Dries en Theo Edelman

GEZAMELIJKE DOELEN

Het realiseren van gezamenlijke doelen gaat natuurlijk niet van de ene op de andere dag. Minister Tavernier en staatssecretaris Van Geel komen daarom elk jaar bijeen om de voortgang te vernemen en eventuele knelpunten weg te nemen.

SITUATIE IN VLAANDEREN

In de Vlaamse Kempen hebben diverse bedrijven zware metalen en metalloïden geproduceerd. Dat leidde tot een verontreiniging van grond, grondwater en waterbodem, vergelijkbaar met die in de Nederlandse Kempen.
Al in de jaren tachtig werden diverse bodemonderzoeken uitgevoerd, waardoor een globaal beeld van de bodemverontreiniging ontstond. Dit beeld werd vervolledigd door bodemonderzoeken uitgevoerd in het kader van het bodemsaneringsdecreet. Enkele gemeenten hebben een goed beeld van de aanwezigheid van zinkassen op hun grondgebied. De afgelopen jaren hebben ook de waterbodems behoorlijk wat aandacht gekregen. Bovendien is duidelijk geworden dat het grondwater in een deel van de regio aanzienlijk verontreinigd is.

GEZAMENLIJKE AANPAK

De auteurs van dit artikel kennen elkaar van de redactie van dit tijdschrift en van het door hen bedachte overleg Bodemverontreiniging Lage Landen. Zij vonden dat Vlaanderen en Nederland veel meer zouden kunnen samenwerken.
Dit heeft geleid tot een Intentieverklaring die op 22 november 2002 is ondertekend door de toenmalige Vlaamse minister van Leefmilieu mevrouw Dua en de Nederlandse staatssecretaris van milieu de heer Van Geel. Op 18 maart 2004 hebben de Vlaamse minister van leefmilieu de heer Tavernier en de heer Van Geel een plan van aanpak ondertekend. In dit plan van aanpak worden de intenties in concrete acties vertaald. Die worden hieronder besproken.

RISICO'S

Vlaanderen en Nederland hanteren tot op vandaag ieder een eigen risicosystematiek. Bij de communicatie hierover kunnen de bewoners van de Kempen aan beide zijden van de grens dus niet eenduidig worden geïnformeerd. De beide partijen wensen daarom te komen tot een zoveel mogelijk gezamenlijke, althans in ieder geval op elkaar aansluitende risicosystematiek. Wij gaan maximaal gegevens uitwisselen bij het verder uitwerken en actualiseren van de individueel gehanteerde risicosystematiek, de individuele systematieken op elkaar afstemmen, proberen een gemeenschappelijk te hanteren systeem van risico-evaluatie te ontwikkelen en samenwerken op het gebied van de risicocommunicatie.

SEDIMENTVANG OP DE GRENS

Jaarlijks komt onder meer 25.000 kg zink en 800 kg cadmium via de Dommel de grens over van Vlaanderen naar Nederland, voornamelijk gehecht aan sediment. Voor dit probleem moet een oplossing worden gezocht. Eén van de concreet te nemen maatregelen kan zijn het realiseren van een zogenaamde sedimentvang op de Belgisch-Nederlandse grens. De Vlaamse provincie Limburg heeft zich intussen al geëngageerd om een sedimentvang te realiseren op een strategische plek voor de grens met Nederland.

ALTERNATIEVE BEHEERS- EN SANERINGSTECHNIEKEN

Voor de bodemverontreiniging in de Kempen is een specifieke aanpak nodig. Daarmee doelen wij op alternatieve saneringstechnieken zoals immobilisatie en fyto-extractie (verwijdering op lange termijn met behulp van planten). Anderzijds zijn alternatieve beheersscenario's essentieel, in afwachting van een definitieve sanering. Vlaanderen en Nederland willen gemeenschappelijk onderzoek doen naar de mogelijkheden van duurzame landbouw in de vorm van verwijderingsscenario's waarbij planten nog een ander positief milieueffect kunnen bewerkstelligen, zoals nitraatverwijdering, of een economische waarde (koolzaad) hebben, zodat de totale kostprijs voor de sanering gunstig wordt beïnvloed.

AFSTEMMING GRONDBELEID

De grond in de Kempen is over grote oppervlakten verontreinigd.
Bodemkwaliteitskaarten van de Kempen zijn essentieel om een beter beeld te krijgen van de kwaliteit van de bodem en van uit te graven grond en om te kunnen evalueren in welke mate grond verplaatst kan worden in de Kempen, ook over de grens. Vlaanderen en Nederland zullen hierover regelmatig relevante informatie uitwisselen en het Vlaamse en het Nederlandse grondbeleid zoveel als mogelijk op elkaar afstemmen.

TOT SLOT

Samenwerking over de grens is nuttig en verruimt de geest. Het nut weze duidelijk: het is onzin om in beide landen apart alternatieve saneringstechnieken te gaan ontwikkelen. Het verruimt de geest omdat zogenaamde automatismen die voortvloeien uit het landelijke beleid in het internationale perspectief zomaar tot kritische vragen kunnen leiden. Dit smaakt beslist naar meer!
Vlaanderen en Nederland gaan daarom samen een beroep doen op Europese subsidie voor gerichte researchwerkzaamheden. Zinkertsgerelateerde verontreiniging komt namelijk in veel meer landen voor. Een Europese aanpak ligt dus voor de hand.